

Estrelles en off

Les dones i Mr. Hertz

«**T**in-tan-taan-tin-taan-tan-tin-tiiiiin...» Les campanetes radiòfoniques insisteixen puntualment en el seu martelleig musical; més a l'esquerra, les veus *engages* i *po-hippies* de Radio 3 posen la nota cultural enmig d'un imperi de FM i guerres d'ones, dominat per la música més convencional; a l'altra banda del dial passen de les *Gymnopedies* de Satie a un concert de Leonard Bernstein; el pseudo-*enfant terrible* José María García, la *vedette* d'Antena 3, acaba sempre per colar-se amb el seu torrent verbístico-esportiu, al costat del lirisme *kitsch* del Loco de la Colina o la meditació transcendental passada pels Cerros de Ubeda.

Consultoris grafològics, locutors convencionals, discjokeis anfetamítics; l'entrevista amb el cartoixà més jove de la península, el farer de Punta Umbria o el xef de cuina de la Moncloa; la companyia sonora de Perlita de Huelva per a la soledat «on the road» del conductor d'un camió, la melodia jazzística, com a fons estimulant d'uns apunts o d'un llibre; la irresistible conquesta del megahertz per les ràdios lliures...

D'uns anys a encà, s'ha parlat d'un renaixement de la ràdio com a mitjà de comunicació; el seu protagonisme informatiu, tant en la notícia diària com en els esdeveniments més importants del postfranquisme; l'eixida d'un bon grapat d'emissores noves amb el

Carles GAMEZ

boom de les FM i la llibertat d'informació; la incorporació d'una massa jove-nívola d'oients lligada a les FM musicals, i una certa reconquesta d'audiència davant d'altres mitjans de comunicació.

Per a corroborar-ho, vet aquí els *superstars* de l'OM i la FM, anunciats a tota pàgina, «El locutor és l'estrella», parafrasejant el famós llibre de Joseph Gelmis, els seus fitxatges i els seus traspassos, com les millors figures de l'esport, disputant-se els rànquings i els *hit-parade* d'audiència.

L'oient valencià compta amb un espectre d'emissores variat, amb el denominador comú, repetitiu en totes, de la utilització total o predominant de l'idioma castellà com a llengua radiable (amb les excepcions d'alguns programes de Ràdio Cadena o de les independents). La normalització lingüística en les ràdios valencianes possiblement ens arribarà amb la troballa del sant grial...

Entre les veus que animen la ràdio valenciana hi ha, possiblement, una que mereixiria el qualificatiu «d'històrica», memòria radiòfona d'aquests trenta darrers anys. Des dels micròfons de Radio Valencia, Mara Calabuig ha exercit el paper de guru per a les generacions següents, amb una estil marcat per un professionalisme irreprotxable, un profund coneixement del *metier*, a través d'un acurat llenguatge i, possiblement, la veu «més elegant» que ha tingut la ràdio valenciana.

La veritat, podríem

M. Ángeles Sempere: la veu que fa amistat

imaginar-nos Mara dirigint una casa d'alta costura o distribuint els quadres d'una exposició. Podria haver doblat perfectament una Debra Kerr o una Jean Simmons; haver estat la veu maternal d'una Sandra Dee o la directora de col·legi de Carol Linley. A canvi, l'hem tinguda en *off*, barrejada amb els cors de Ray Conniff, acompanyant-nos durant la nostra estada en uns famosos magatzems de la ciutat.

Durant tot aquest temps en antena, s'ha convertit en la «veu amiga» per excel·lència de la ràdio valenciana, com ella diu. «He tractat sempre de fugir de la rutina; potser un dels avantatges que tinc, malgrat els molts anys que porte en la ràdio, és que sempre estic de «lluna de

mel» amb ella, no he perdut una sensació que m'excita, que m'alegra, que em dóna marxa, i això, sens dubte, l'oient ho capta i ho agraeix».

Ha estat l'exemple d'aquesta locutora-jòquer que, amb el seu «enciclopedisme» radiòfonic, ha passat pels més diversos programes: introductora musical d'una Janis Joplin o un King Krimson, quan ací només se sentien les cançons de Tom Jones, o la direcció d'un programa tipus *magazine*, com el que actualment realitza, *La hora de Mara*, diàriament en l'OM, amb notícies, entrevistes, crítiques, a l'entorn de la moda, el teatre, la cançó, la literatura...

«Jo sóc una mica com un pou de sorpreses; he actuat en un circ, de presen-

/ Jordi Vicent

tadora, ¡clar! He presentat desfilades de moda a tot Espanya. Crec que els únics llocs que em falten són Guadalajara i Palència... Fins i tot, en una església, com quan vaig haver de fer el pregó de la Setmana Santa marinera, i

em diuen que calia fer-lo en l'interior d'un temple. També, vaig fer un programa que es titulava *El alma en la canción*, on cantava; la gent m'escrivía i jo els feia l'estudi grafològic, i els cantava la cançó que considerava apropiada a la

seua lletra. Vaig haver de deixar-ho; allò era esgotador. Imagina't, des de cantar *En maintenant* fins a *La Violetera*. Tot un *tour de force*.

Mara ha pogut lliurar-se de l'encasellament de la locutora convencional o locutora de «fons de catàleg», i gaudir d'una popularitat comptabilitzada per les cartes i les trucades d'amics i admiradors fetes als llarg d'aquests anys. Des de la mare que arriba a l'estudi amb els dibuixos artístics de la seua filla, per rebre l'opinió de la Maracritica, fins a aquella que la crida per preguntar-li sobre la col·locació d'un moble en el seu menjador.

«Vaig fer Pedagogia, una carrera extravagant per als anys cinquanta i, en acabar-la, vaig presentar-me a unes proves radiofòniques. La meua experiència era més aviat nul·la, però, a canvi, tenia l'avantatge que des de molt menuda havia fet allò de la «lectura pública», ja que el meu pare era cec, i jo li llegia diàriament el periòdic, de l'article de fons a l'editorial. Així, allò de la lectura no constituïa cap problema per a mi. D'aquells primers temps recorde un programa literari amb poemes de Neruda, Alberti, Blas de Otero,

etc, i el director sempre em deia: Sí, está muy bien, pero, ¿no podría usted mezclar un poquito? i trobar bons poemes de dreta era tan difícil...»

Love is a many splendored thing diu el títol d'una famosa cançó cinematogràfica, i serveix cada vesprada de sintonia, en un radi d'emissió que va des dels pobles més meridionals de la Plana fins als de la Marina, a un dels programes més antics de la ràdio valenciana: *Cada canción un recuerdo*.

La fórmula del disc dedicat/demanat, supervivent dels temps heroics, en què el giradiscs era un luxe desconegut, forma la base d'aquest programa, que, tanmateix, des de fa vint anys, continua amb la mateixa vitalitat.

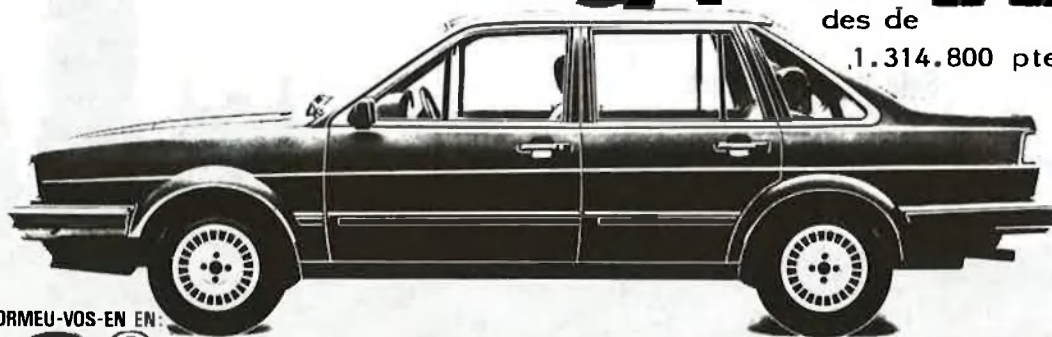
Segurament, quan s'estudiarà la ràdio valenciana, un capítol important d'aquesta història, serà, inevitablement, aquest espai, exemple del clàssic programa-institució comparable a *Los Cuarenta Principales* o al desaparegut consultori de Dona Helena Francis, per a l'audiència. Programa-patchwork, fet de retalls musicals del passat i del present, amb la coartada del record-alegre-trist, del record-climax gaudit en

VOLKSWAGEN

SANTANA

des de

.1.314.800 ptes. F.F.

INFORMEU-VOS-EN EN:

SEAT

Audi

COMERCIAL

SETABENSE

S.A.

Baixada de l'Estació,

6. TF.2881780.

XATIVA

l'interior d'una discoteca o d'un vehicle, amb la companyia d'ell-ella-i la cançó; record-pretext per a escoltar-se una cançó ja descatalogada de les audiències.

Cançons com *Nights in white satin*, *A whiter shade of pale*, *Samba pa ti*, *Te he prometido*, *Te quiero*, *te quiero*, etc, són recordades cíclicament, al costat dels èxits més recents, per oients que van dels treballadors de petits tallers o de fàbriques, a estudiants, modistes, infermeres, oficinistes...

Per a M. Àngeles Sempere, conductora del programa, des de fa tres anys, «l'èxit estaria, tant en les cançons, com en la gratificació que suposa sentir el nom propi». I, per què no, en un cert *voyeurisme* radiofònic, d'assabentar-se, encara que siga telegràfica-

Mara Calabuig: La «1st Lady» de la ràdio valenciana

/ Jordi Vicent

ment, dels records dels altres.

Possiblement, un estudi profund del programa ens oferiria moltes sorpreses, relacionades amb el comportament sentimental de la societat valenciana. El nivell expressiu de les targetes ha reflectit els canvis esdevinguts en aquests vint anys, paral·lels a l'alliberament semàntic dels discursos musicals; encara que moltes targetes són prèviament «remodelades», de cara a la lectura posterior, per evitar els continguts «massa explícits».

La veu de M. Àngeles Sempere formada en l'«Escola de Mara» es disposa a llegir la targeta enviada per «Càncer» i «Leo» des d'Alginet, per recordar una nit de festa amb dos xicots de Llombai...

EXPOSICIONS

MAQUETES DEL MONUMENT A LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

14-31 maig

Sala d'Exposicions
C/. Arquebisbe Majoral, s/n.
Horari: d'11.00 a 13.30 i de 18.00 a 21.00
del dimarts al dissabte

Excm. Ajuntament de València
DELEGACIÓ MUNICIPAL DE CULTURA